

AĞUSTOS 2024

GÜVENPARK RAPORU

TMMOB
Şehir Plancıları Odası
Ankara Şubesi

ÖNSÖZ

Ankara'da son dönemde Ulus'tan Kızılay'a kadar birçok noktada tamamlanan veya devam eden çeşitli projeler (sağlıklaştırma, güçlendirme vb. amaçlı) bulunmaktadır. Bu projeler ağırlıklı Ankara'nın planlama tarihinde sembolik bir anlamı olan, kentin en önemli omurgası olarak işlevlendirilmiş Atatürk Bulvarı ekseninde yoğunlaşmaktadır.

Tarihî nitelikte bir aks olan Atatürk Bulvarı üzerinde Abdi İpekçi Parkı, Zafer Çarşısı ve Parkı gibi simgesel alanlarda gerçekleştirilen projelerden sonra Bulvar üzerinde konumlanmış en önemli kamusal yeşil alanlardan biri olan Güvenpark'ta da Güven Anıtı'nın restorasyonu ile başlayan süreç bugünlerde parkı ve yakın çevresini kapsayan bir kentsel tasarım projesiyle devam etmektedir. Bu proje kapsamında parkın etrafı siyah bariyerlerle kapatılmış, kentin merkezinde bulunan ve sıklıkla kullanılan bir alan kullanıcılarından anınsızın kopartılmıştır.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi olarak Güvenpark'ta devam eden bu çalışmalarla ilgili görüşlerimizi dile getirme ve kamuoyunu doğru şekilde bilgilendirme ihtiyacı ve sorumluluğundan hareketle hazırladığımız bu rapor çalışmasının amacına ulaşmasını diliyoruz.

İÇİNDEKİLER

1 Güvenpark'ın Değişen/Dönüşen Kimliği

- a. Güvenpark'ın Mekânsal ve Tarihsel Anlamı
- b. Alanın Statüsü ve Planlama Geçmişi
- c. Güvenpark'ın Dönüşümü

2 Güvenpark'taki Müdahale ve Projeler

- a. Anıt Heykel ve Çevresindeki Müdahaleler
- b. Güvenpark Kentsel Tasarım Projesi

3 Güvenpark'taki Kentsel Tasarım Projesine Dair Görüşlerimiz

4 Sonuç

5 Dipnotlar

6 Kaynakça

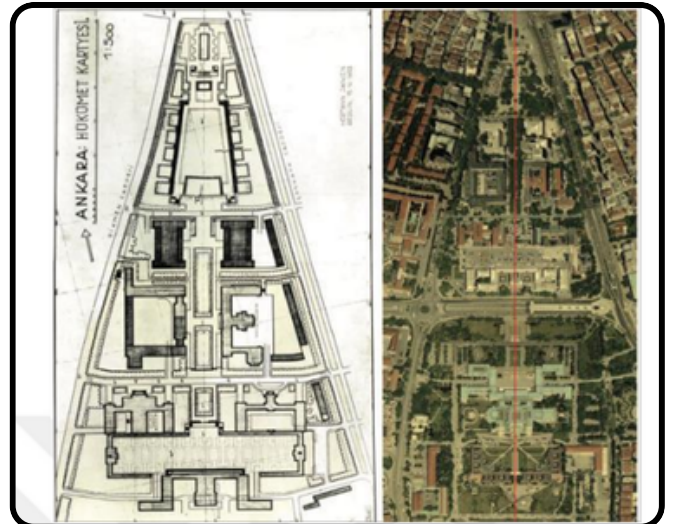
1. GÜVENPARK'IN DEĞİŞEN/DÖNÜŞEN KİMLİĞİ¹

a) Güvenpark'ın Mekânsal ve Tarihsel Anlamı

Henüz cumhuriyet ilan edilmeden başkent olan Ankara, Kurtuluş Savaşı'ndan zaferle çıkan yeni bir ülkenin ve yeni bir rejimin temsil mekânıdır. Dünyadaki sayılı birkaç başkente benzer şekilde planlı bir kent olarak kurgulanan Ankara için hiç kuşkusuz en önemli mekânlardan biri Güvenpark'tır. Yeni şehrin merkezinde bulunması, eski (Ulus) ve yeni kentin (Yenişehir/Kızılay) buluşma noktalarından biri olmasının yanında Ankara'nın planlama geçmişinin merkezinde de Güvenpark yer almaktadır.

Güvenpark, Hermann Jansen'in 1932 onay tarihli Ankara kent planında kentin mevcut merkezi olan Ulus'un güneyinde "Yenişehir" adıyla yeni bir kent merkezi yaratılması amacının en önemli mekânsal tezahürlerinden biridir. Aynı zamanda bu planda belirtilen **Hükümet Kartiyesi'nin (Devlet Mahallesi)** de başlangıç noktasıdır. Devlet organları ile halk arasında bir güven ve birliktelik duygusu vermek amacıyla devletin merkezi olan hükümet kartiyesinin girişinde konumlandırılan Güvenpark, Güven Anıtı ve çevresiyle birlikte tarihsel önemi haiz kamusal bir alandır. Dolayısıyla, Güvenpark'ta yürütülecek tüm mekânsal çalışmalarda Hükümet Kartiyesi, Saraçoğlu Mahallesi, Atatürk Bulvarı ve Yenişehir (Kızılay) bölgelerinin bir bütün olarak ele alınması, bu anlamın ve değerlerin ön plana çıkarılmasının ön koşuludur.

Atatürk Bulvarı; Ulus tarihi kent merkezi ile başlayan ve Gençlik Parkı, Opera Binası, Türk Hava Kurumu, TRT Ankara Radyosu, Olgunlaşma Enstitüsü, Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (İsmet Paşa Kız Enstitüsü), Kültür ve Turizm Bakanlığı (Hariciye Vekaleti), Adalet Sarayı, Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Sıhhiye Hastaneler Bölgesi, Abdi İpekçi Parkı, Hitit Güneş Kursu Anıtı, Zafer Parkı, Bakanlıklar bölgesi, TBMM, Konsolosluklar, Kuğulu Park, Seymenler Parkı, Botanik Parkı, Atakule ve Çankaya Köşkü'ne uzanan ve önemli odakları üzerinde taşıyan güçlü bir omurga olup Güvenpark, kentin ulaşım, sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri içerisindeki stratejik konumu sebebiyle bu omurganın en önemli merkezi olma niteliğini taşımaktadır.

(Tümer Ergün, 2020, s.73)

b) Alanın Statüsü ve Planlama Geçmişi

Güvenpark, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 13/07/1994 gün ve 3591 sayılı kararı ile **1.derece doğal sit alanı** ilan edilmiştir. Aynı kararla parkın içinde yer alan Atatürk Anıtı/Emniyet Anıtı olarak da bilinen Güven Anıtı, anıt heykel olarak tescil edilmiştir ve anıtın yakın çevresi Ankara 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 15/10/2015 gün ve 2737 sayılı kararı ile **Anıt Heykel Koruma Alanı** olarak belirlenmiş ve **Anıt Heykel olarak tescil edilmiştir**.

Güvenpark'ın bu önemli stratejik konumu ve Ulus-Kızılay eksenini bütünleştiren tarihsel omurgadaki konumlanışı, bugünlere kadar Güvenpark'ı hem merkezî hem de yerel yönetimlerin ilgi odağı haline getirmiştir ve maalesef böylesine önemli bir koruma alanına ait bir koruma amaçlı imar planı bulunmamaktadır.

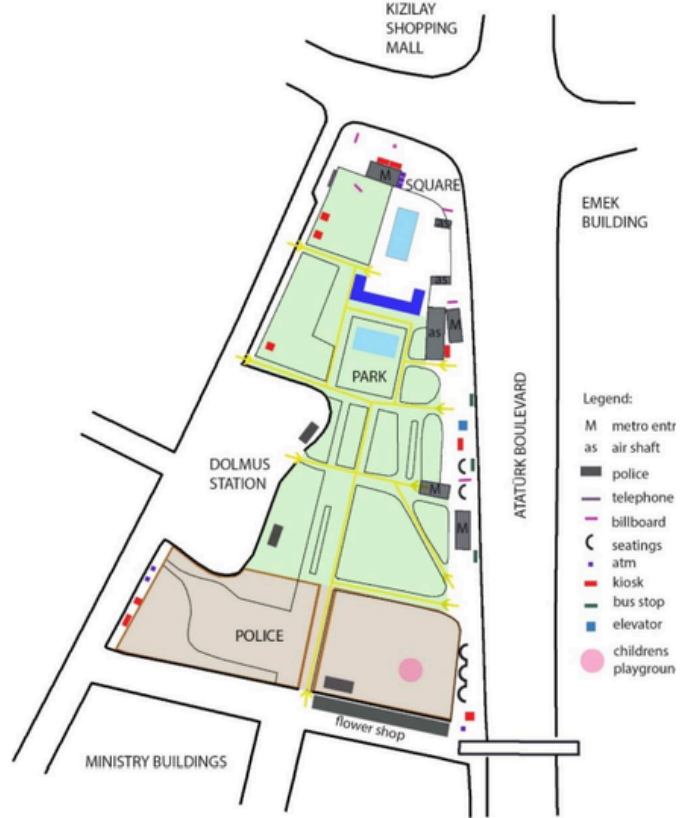

b) Güvenpark'ın Dönüşümü

- Jansen Planından sonra 1957 onay tarihli Yücel-Uybadin imar planı kararları, Ankara'nın genelinde olduğu gibi parkın çevresindeki yoğunluğu da artırmıştır. Yapı yoğunlukları ve kat yüksekliklerinin artışıyla birlikte Güvenpark'ın, kent merkezini tanımlayan güçlü bir mekânsal odak olma niteliği daha silik hale gelmiş ve park, ilk tasarlanış amacındaki heybeti ve görkemi kaybetmiştir.
- 1979'da Kızılay binası yıkılmıştır. Bu nedenle Güvenpark'ın bugün bulunduğu alanın tamamlayıcısı niteliğindeki kamusal ve yeşil bir alan (Kızılay Bahçesi)² betona boğulmuştur.
- Atatürk Bulvarı'nın yeşil alan niteliği taşıyan refüjü daraltılmış ve bulvar, araç trafiğinin hızlı akışı için genişletilmiştir.
- Kamu Emekçileri Sendikası'nın (KESK) Mayıs 2001'de binlerce emekçiyle birlikte Güvenpark'ta toplandıkları ve Kemal Derviş ile özdeşleşen ekonomi politikalarını kitlesel bir şekilde protesto ettikleri, ayrıca grev ve toplu sözleşme haklarını savundukları yürüyüşe polis sert biçimde müdahale etmiş ve bu tarihten sonra Güvenpark mitinglere yasaklı bir alan haline gelmiştir.
- 2013 yazı Gezi direnişi ve 2016 Mart ayında Güvenpark otobüs duraklarında yaşanan saldırı gerekçe gösterilerek parkın önemli bir bölümü kamu kullanımına kapatılmış, alana kolluk kuvvetleri ve seyyar karakol yerleştirilmiştir. Yine parkın ortasına 2016 yılında Kızılay Kan Merkezi aracı konulmuştur.

- Melih Gökçek'in Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı olarak görevde bulunduğu 1994-2017 yılları arasında Güvenpark, farklı şekillerde gündeme gelmeye devam etmiştir. Bunlardan en önemlisi, 2012 yılında dolmuş duraklarının³ parkın altına alınması projesidir. Projeye, parkın altında çok katlı bir dolmuş yeraltı otoparkı ile tuvalet yapılması ve çeşitli peyzaj uygulamaları hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Yapılması öngörülen projeye birlikte Güvenpark gibi Ankara için son derece önemli bir kamusal alanda ve önemli bir sit alanında, uygulanması mümkün olmayan 'çılgın' bir proje hayata geçirilmek istendiyse de meslek odalarının ve toplumsal muhalefetin baskısıyla bu yıkım projesi⁴ hayata geçmemiştir.
- Jansen planında Atatürk Bulvarı üzerinde konumlandırılan ve yeşil bir omurga ile desteklenen kamu yapılarının zamanla içi boşaltılmış, kamucu politikaların ve sosyal devlet ilkelerinin yerini özelleştirmeler ve kamunun elindeki bütün kaynakları sermaye çevrelerine aktaran bir yaklaşım almıştır. 2011 yılında tarihî Kızılay Binasının olduğu alana bir AVM yapılması, İller Bankası binasının yıkılması, Adliye Sarayı'nın taşınması gündemi gibi birkaç örnek dahi kent merkezini daha güçlü hale getirecek mekânsal müdahalelerin tercih edilmediğini net bir şekilde göstermektedir. Güvenpark da bu değişim ve dönüşümden nasibini almış ve aşama aşama tanımlı bir meydan olma özelliğini yitirerek küçülmüş, kamusal özellikleri parçalanmıştır.
- Parkta çok uzun süredir dolmuş-otobüs durakları, taksi depolama alanı, büfe kulübe, reklam panoları, metro giriş çıkış ve bacaları, konteynerler, çiçekçiler gibi parkın kullanımsal ve kamusal niteliğini olumsuz etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Yukarıda söz edilen değişim ve dönüşümün sonucu olarak Güvenpark ve yakın çevresi kent merkezinde gelip geçilen bir yer haline gelmiştir. Çoğunlukla yeme-içme mekânlarının bulunduğu ve tüketim alanlarının her gün biraz daha yaygınlaştırıldığı Kızılay kent merkezinin orta yerinde Güvenpark eski önemini yitirmiştir.

(Yılmaz, 2020,s.106)

2. GÜVENPARK'TAKİ MÜDAHALE VE PROJELER

a) Anıt Heykel ve Çevresindeki Müdahaleler

Cumhuriyet döneminin plânlı kent anlayışı içinde Ankara çok önemli bir yere sahiptir ve kent merkezi önemli kamusal değerlerle işlevlendirilmiştir. Parklar, meydanlar, anıt ve heykeller bu kamusal yaşamın önemli nirengileridir. Güvenpark da Güven Anıtı'yla birlikte bu kamusal değeri üreten en önemli kent meydanlarından biridir. Aynı zamanda bir sit alanı olması ve tarihsel ve sembolik önemi haiz bir anıt heykelin bulunması Güvenpark'ta yapılacak herhangi bir müdahalenin çok daha titiz biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Ancak son zamanlarda anıt heykelin de bulunduğu korunma alanında yapılan gelişigüzel müdahaleler tarafımızca endişeyle izlenmektedir. Mimari ve estetik kaygılardan azade bazı müdahaleler parkın hafıza mekânı olarak yaşayan kimliğine zarar vermektedir.

Bu senenin başında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 'Milli Uzak Programı' kapsamında Türkiye'nin ilk insanlı uzay yolcusu Alper Gezeravcı'nın uzaya gönderileceği fırlatma töreninin izlenebilmesi için anıt heykelin önüne 'dome çadır' adı verilen planetarium yerleştirilmiş ve çadır günlerce burada kalmıştır. Yakın bir zamanda ise anıt heykelin önünde bulunan havuzun içine büyük plastik (!) kuğular yerleştirilmiş, yine havuzun yanında bulunan alana yılbaşı kutlamaları için vatandaşların

fotoğraf çekmesi için konulduğu anlaşılan hediye paketi biçiminde çelik strüktürlü bir yapı⁵ konulmuştur.

Devlet mahallesi ile Güvenpark arasında bulunan dolmuş durakları, Kızılay'ın kan merkezi, Milli Müdafaa caddesi ile Gazi Mustafa Kemal Bulvarının kesişiminde yer alan taksi durakları, Keçiören-Atatürk Kültür Merkezi ve Kızılay yeni metro bağlantısının çıkış istasyonu ve çiçekçiler gibi bir dizi müdahaleyle park, halihazırda işgal altındadır. Bunlara ek olarak, yaya geçişlerini engelleyen, Güvenpark'ın yakın çevresiyle ilişkisini koparan, kentsel kimliğe veya kamusal işleve nasıl bir değer kattığı muğlak olan böylesi müdahaleler neticesinde Güvenpark giderek kimliksizleştirilmekte ve işgal alanları çoğaltılmaktadır.

b) Güvenpark Kentsel Tasarım Projesi⁶

Güvenpark, bu yılın Nisan ayının başında siyah bariyer/panellerle kapatılmıştır.⁷ Kapatılan alanda ne tür bir müdahale yapıldığıyla ilgili çok az bilgilendirici levha bulunmaktadır. Siyah paravanların üzerinde bir firma logosu bulunduğu görülmektedir. İlgili firmanın bu alanda çeşitli kazı çalışmalarını ve peyzaj düzenlemelerini üstlendiği anlaşılmaktadır. İnşaat, kent mobilyaları ve çeşitli çevre düzenlemeleri yapan bu firma ile ilgili kısa bir araştırma yapıldığında, firmanın daha önce Ankara da dâhil birçok ilde çeşitli çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Daha önce Abdi İpekçi Parkı'nda Metin Yurdanur'un 'Eller' adlı heykelinin bulunduğu alanın etrafının kırmızı tasarım elemanlarıyla çevrilmesi ve alanın peyzaj düzenlemeleriyle de ilgilenen aynı firmadır.⁸ Firmaya, Güvenpark'ın kentsel tasarım uygulama projesi de ABB tarafından ihale edilmiştir.

5 Mayıs 2024'te Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi Başkanı Bekir Ödemiş Solfasol Gazetesine verdiği demeçte Güvenpark'ta devam eden kentsel tasarım çalışmasına dair bazı bilgiler vermiştir. Yapılan açıklamalara göre Güvenparkta üç aşamalı bir çalışma düşünülmüştür. Sayın Ödemiş'in yaptığı açıklamalar şu şekildedir:

- İlk aşamada anıt heykelin restorasyonu ve çevresinin düzenlenmesi çalışmaları başlamıştır. Bu kapsamda ABB belediye meclisinin 10.09.2021 ve 1820 sayılı kararıyla yapılan protokol ile Güven Anıtının restorasyon işi Başkent OSB Bölge Yönetim Kuruluna verilmiştir.

Ödemiş, üniversitelerden ve Kültür ve Turizm Bakanlığının uzman yetkililerinden de destek alındığını ifade etmiştir. Bu ilk aşama tamamlanmıştır.

- İkinci ve üçüncü aşamada Güvenpark doğal sit alanı ve etkileşim sahasıyla birlikte 26 bin metrekarelik bir alanı kapsayan bir ihale gerçekleştirilmiştir. Parkın yakın çevresinde yer alan yaya bölgeleri ve caddelerde henüz ihale edilmeyen 40 küsur bin metrekarelik bir alanın kentsel tasarım ve çevre düzenleme projeleri hazırlanmıştır. Bu çalışmalar da aşama aşama devam ettirilmektedir.

Demeçte; dolmuşların kaldırılarak Necatibey ile Kumrular Caddesinin kesiştiği köşeye alınacağı, Kızılay kan merkezinin ve ATM'lerin kaldırılacağı, taxi durağının Milli Müdafaa Caddesinde uygun bir yere alınacağı, peyzaj düzenlemelerinde çok su istemeyen Ankara'ya özgü bitkilerin tercih edildiği, aydınlatma ve oturma gruplarının belirlendiği, Necatibey Caddesinin kullanılabilirliğini artırmak için Necatibey ile Atatürk Bulvarını birbirine bağlayan bir yaya aksı oluşturulduğu, Kumrular Caddesi ile Milli Müdafaa Caddesinin yayalaştırılacağı, bu sene uygulaması başlayacak olan, Sıhhiye'deki Hitit Güneş Kursu Anıtından TBMM'ye kadar hem cephe sağlıklılaştırma hem de kentsel tasarım projesinin bittiği şeklinde bir dizi başlığa değinilmiştir. Sayın Ödemiş ayrıca Güvenpark ve yakın çevresinde yapılan tüm müdahalelerde alanın özgün değerlerinin ve bitki dokusunun korunduğunu, yalnızca sade çim ekimi yapıldığını söylemiştir.

Daha önce de kamuoyuyla paylaştığımız üzere Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi olarak Sayın Ödemiş'le ve Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi Başkanlığı ile 30/05/2024 tarihinde bir görüşme gerçekleştirilmiş, Güvenpark'ta devam eden çalışma ve projelere ilişkin bazı detaylar hakkında bilgi edinilmiştir. Sayın Ödemiş'in hem Solfasol'e hem de tarafımıza verdiği bilgiler ışığında, takip eden bölümde Güvenpark'taki proje özelinde Şubemizin görüşleri aktarılmıştır.

Haziran 2024, TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi Arşivi

3. GÜVENPARK'TAKİ KENTSEL TASARIM PROJESİNE DAİR GÖRÜŞLERİMİZ

Bugüne kadar Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi olarak Güvenpark'la ilgili yaptığımız basın açıklamaları ve hazırladığımız raporlarda Güvenpark ile ilgili çok temel düzeydeki beklenti ve taleplerimiz şu şekilde olmuştur:

- Seneler içinde yıpranmış ve tahrip edilmiş olan Güven Anıtı'nın özgün haline bağlı kalınarak restore edilmesi,
- Jansen planındaki dolaşım ağının omurgasını oluşturan allenin kesintiye uğrayarak belirsizleşmesine neden olan ve sonradan eklenmiş baraka benzeri yapıların kaldırılması,
- Güvenpark içerisinde ve çevresinde gelişigüzel konuşlanmış, görsel ve çevresel algıyı bozan ve alanın geçirgenliğini sekteye uğratan güvenlik kulübesi, reklam panosu, büfe gibi sabit ve geçici elemanların kaldırılması,
- Parkın yalnızca 'içinden geçilen bir alan' olmasından öte rekreasyonel kullanımını destekleyecek bir kentsel tasarım yaklaşımının hedeflenmesi,
- Dolmuş ve otobüs duraklarının kaldırılması ve bu alanın tekrar parka kazandırılması,
- Konumlandığı yerde hem yaya hem de taşıt akışını karmaşa ve düzensizliğe iten Milli Müdafaa Caddesi yönündeki taksi depolama alanının, parkın bütünlüğünü bozmayacak biçimde yeniden düşünülerek tasarlanması,
- Milli Eğitim Bakanlığı ile park arasında yer alan, çoğu kez dolmuşlara ulaşım için yoğun olarak kullanılan sokak boyunca uzanan ve yayaların doğrudan parka erişimini engelleyen çiçekçilerin yarattığı erişim engelini ortadan kaldıracak şekilde bu alanın yeniden düzenlenmesi,
- Güvenpark'ın önemli kısmının bir nevi açık karakol haline getirilmiş olduğunun tespitinin yapılması ve bu alanın güvenlik güçleri tarafından boşaltılarak yeniden kamusal kullanıma açılması,
- Varolan yeşil dokunun olduğu gibi korunması ve park için hazırlanacak kentsel tasarım projesi uyarınca yeşil dokuya dahil edilecek yeni bitkilerin Ankara'nın iklim ve hava koşulları ile flora yapısına uygun olarak seçilmesi,
- Tasarımda tüm kent mobilyalarının gözden geçirilmesi, işlevsellik kadar estetik kaygıların da gözetilmesi ve birbirleriyle olduğu kadar parkın bütünündeki tüm öğelerle uyumlu kent mobilyalarının seçilmesi,
- 2015 yılı başlarından beri alana dahil edilmesi gündemde olan çay bahçesi, süs havuzu, tuvalet vb. kullanımların Güvenpark'ın doğal sit alanı niteliği ile sürdürülebilirliğini güçleştirecek unsurlar olarak değerlendirilmesi ve bu tür kullanımların alanda yer almasına izin verilmemesi,
- Parkın çevresi ve yakın çevresinin etkileşim geçiş sahası olarak belirlenmesi gerektiğidir.

Haziran ve Temmuz 2024, Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi Arşivi

Görüldüğü gibi Şubemizin yıllardır talep ettiği birçok başlık ABB'nin devam eden kentsel tasarım projesi ile örtüşmektedir. Ancak Güvenpark gibi Ankara için tarihsel ve simgesel öneme sahip bir alanda gerçekleşen müdahalelerle ilgili kamuoyunu bilgilendirme ihtiyacı hissediyoruz. Görüşlerimiz, maddeler halinde aşağıda özetlenmektedir:

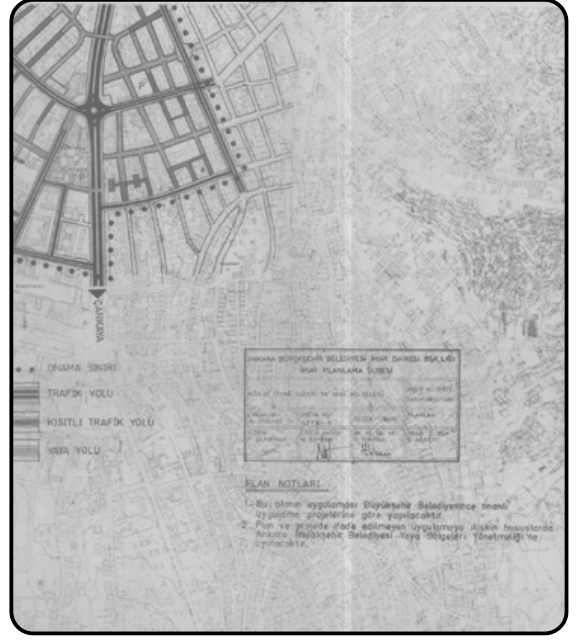
1. Gökçek döneminden itibaren Ulus tarihi kent merkeziyle birlikte ihmal edilen Güvenpark'a yönelik böyle bir kentsel tasarım projesi düşüncesi, kent merkezlerini güçlendirmeye yönelik bir kaygının/tutumun varlığı ve Gökçek döneminden kalma tuvalet, katlı otopark gibi kullanımlara yer verilmesinden vazgeçilmiş olması olumlu bir yaklaşımdır. Bugün konuya dair daha nitelikli bir mesleki tartışma ortamının oluştuğunu söylemek mümkündür.
2. ABB, Güvenpark Kentsel Tasarım Projesinin kapsamı ve içeriğiyle ilgili kamuoyuna daha detaylı bir bilgilendirme yapmalı, elindeki proje detaylarını, bilgi ve belgeleri kamuoyuyla paylaşmalıdır.⁹ Bu gibi özel alanlarda yapılan çalışmalarla ilgili bilgiler ve veriler erişilebilir hale getirilmeli, paydaşların görüş ve önerileri alınmalıdır.
3. Kentsel tasarım projesine konu olan alanda devam eden kazı çalışması ve zemin iyileştirmelerinin, parkın içinde yer alan ağaçlara zarar vermeyecek şekilde gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Parkta, gerçekleşen fazla yağış sebebiyle dezenformasyona uğrayıp kendiliğinden kuruyan iki ağaç dışında zarar gören başka bir ağaç olmadığı aktarılmıştır.
4. ABB'nin kent merkezlerine yönelik kapsamlı müdahalelerin parçası olarak görülebilecek bu çalışmanın UNESCO'ya bir hazırlık olduğu da anlaşılmaktadır.

Sayın Ödemiş yerel bir gazeteye yaptığı açıklamada¹⁰ Atatürk Bulvarı'nın UNESCO dünya mirası listesinde yer almasına yönelik bir hazırlık yapıldığından bahsetmektedir.¹¹ Bilindiği gibi UNESCO'nun Ankara'da belirlediği geçici dünya mirası listesinde Hacı Bayram Camii ve Çevresindeki Tarihi Alanlar, Beypazarı Tarihi Kenti, Tuz Gölü Özel Doğa Koruma Alanı bulunmaktadır (Gordion ve Arslanhane Camii, UNESCO dünya mirası listesinde.) ve UNESCO, bu gibi tarihi ve doğal niteliği haiz koruma alanlarının ne kadar korunduğunu tespit etmekte ve ilerleyen süreçte Belediye ile işbirliğini (uluslararası fonlar vb.) bu temel üzerine şekillendirmektedir.

ABB'nin UNESCO'ya bir ön çalışma yaparak hızlı hareket etme tutumunun, Güvenpark'ın ve kentin önemli merkezlerinin geleceğinin kapsamlı bir biçimde planlanmasının önüne geçmemesi gerekmektedir. Atatürk Bulvarı omurgasını daha tanımlı hale getirmek amacıyla Ulus'ta ve Kızılay'da birçok hatta sokak sağlıklaştırma, cephe iyileştirme ve yayalaştırma gibi müdahalelerde bulunmaktadır. (Anafartalar Caddesi Sokak Sağlıklaştırma Projesi, Zafer Meydanı Yeniden Düzenleme ve Öğrenci Merkezi Projesi, ABB Fen İşleri Daire Başkanlığınca yürütülen İzmir-1 ve İzmir-2 caddelerindeki kentsel tasarım projesi bunlardan bazılarıdır.) Ancak onaylı bir Çevre Düzeni Planı, Koruma Amaçlı İmar Planı veya Ulaşım Ana Planına dayanmadan yürütülen bu projeler, kent merkezlerinin bütüncül olarak ele alınmasını zorlaştıran ve uzun vadede sorunlar yaratabilecek müdahalelerdir.

Ayrıca cephe sağlıklılaştırmanın yalnızca görsel ve estetik kaygılarla yapıların bütününe kapsamayacak şekilde gerçekleştirilmesi yetersiz bir uygulama olacaktır, bu hususa dikkat edilmelidir.

1980'li yıllarda "ABB İmar Dairesi Başkanlığı İmar Planlama Şubesi" tarafından onaylanan "**Kızılay Çevre Düzeni ve Yaya Bölgeleri**" gibi kent merkezini; trafik yolu, kısıtlı trafik yolu ve yaya yolu gibi farklı kullanıcıların ulaşım akışlarına göre ele alan daha bütüncül plan ve yönetmeliklere (mülga ABB Yaya Bölgeleri Yönetmeliği gibi) ihtiyacımız vardır.

Çankaya Belediyesi Arşivi

Uzun erimde, kent merkezini özel araçların yoğun kullanımından arındıran, bunun yerine toplu taşıma kullanımını teşvik eden, merkezde yaya bölgelerini arttıran, Atatürk bulvarında işlevsiz ve kullanışsız yaya üst geçitleri yerine hız kesiciler ve yaya geçit alanları kurgulayan bir iradeye ihtiyaç vardır. Kısaca Güvenpark'ı ve Kızılay kent merkezini gelip geçilen bir yer olmaktan çıkaran uygulamalar hayata geçirilmelidir.

Haziran 2024, Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi Arşivi

**Temmuz 2024, Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi Arşivi
(Zafer Çarşısında devam eden proje)**

5. Türkiye'deki bazı kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdümlü ve koordineli olarak çalışması gibi kronik bir sorunumuz bulunmaktadır. ABB'de de benzer bir sorunun olduğu gözlemlenmektedir. ABB'ye bağlı olan Fen İşleri, Kent Estetiği, İmar ve Şehircilik gibi farklı daire başkanlıklarının Güvenpark ve yakın çevresinde farklı ve birbirinden kopuk müdahalelerde bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla ABB'nin Güvenpark gibi önemli alanlarda birimler arasında eş zamanlılığı ve koordinasyonu daha etkin biçimde yürütmesi gerekmektedir.

6. ABB'nin Güvenpark'ta süren kentsel tasarım projesiyle ilgili farklı odak gruplarıyla (akademisyenler, uzmanlar vb.) toplantılar yaptığı bilinmektedir. Ancak böyle toplantı, bilgilendirme ve görüş alışverişlerinin çok daha geniş bir ekleme, daha sık toplantılar ve çalıştaylar düzenlenerek kamuoyu bilgilendirmeleriyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Şeffaflığı ve katılımıcılığı söylem düzeyinde ön plana çıkaran bir kurumun bunu uygulamada da işler hale getirmesi, süreci uzun erimli planlamalar yaparak yürütmesi gerekmektedir.

7. Güvenpark, yakın çevresiyle birlikte anlam kazanan çok önemli bir kent meydanıdır. Sayın Ödemiş verdiği demeçte Devlet Mahallesi ile Güvenpark arasında bir bağlantı/yaya aksı düşündüklerini ifade ettiyse de bu bağlantının nasıl olacağı veya ne derece güçlü olacağı tartışmalıdır.¹²

Hakeza, özelleştirilen, yani kamunun elinden çıkarılan Saraçoğlu Mahallesi ile Güvenpark'ın nasıl bir ilişki içinde olacağı belirsizdir. Necatibey ile Atatürk Bulvarını bağladığı söylenen ve merkezi güçlendiren bir yaya aksından bahsetmek mümkün değildir. Bahsedilen yaya geçiş bağlantısı, Zafer Parkı, Yüksek Seçim Kurulu ve Sıhhiye Orduevi'nin kesişimde bulunan İhlamur Sokak üzerinden Necatibey ile Bulvar arasındaki kullanımı yüksek ama dar olan geçiştir. Dolayısıyla Parkın yakın çevresinin, Kızılay kent merkezini ve merkezi iş alanı bölgesini ele alan ve yıllara yayılmış mikro bölgeleme çalışmalarısıyla uzun erimli biçimde değerlendirilmesi, etaplamalar halinde planlama çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Kent merkezinin yayalar tarafından gündüz ve gece kullanımlarını daha aktif hale getirecek uygulama politikaları hayata geçirilmelidir.

8. Halihazırda Milli Müdafaa Caddesi'ni, depolama alanı olarak kullanan taksicilerin burada konuşlanmaya devam edeceği bilgisi edinilmiştir. Milli Müdafaa Caddesinin bir bölümünde yaya kullanımını arttırıcı müdahaleler (oturma alanları gibi) olsa da cadde üzerinde yer alan bazı kurumların otopark girişlerinin caddeden giriş alması sebebiyle projeye caddenin bütünüyle yayalaştırılmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Parkın Atatürk Bulvarı kısmında Milli Eğitim Bakanlığı yönünde bulunan ve Güvenpark'ın tarihsel kimliğiyle örtüşmeyen çiçekçilerin alandan kaldırılmayacağı söylenmektedir.

Açıkça ifade etmek gerekir ki taksici, çiçekçi ve dolmuşçu esnafının Güvenpark'ta bulunmasının bir anlamı yoktur.

Park, halihazırda çeşitli kamusal işgallerden arındırılıp daha geniş/kullanışlı bir meydan yapılmak isteniyorsa bu konuda daha cesur davranılmalıdır. Hem belli çıkar gruplarının isteklerini yerine getirmek hem de Ankara'ya anlamlı bir değer katmak aynı anda mümkün olamamakta, yapılan iyi niyetli çalışmalar da kadük kalmaktadır. Kısaca, yerel yönetimlerin kente yönelik plan, program ve politikalarında güçlü bir duruş sergilemesi gerektiği ortadadır. Bu yapılmadığı müddetçe, Güvenpark'ta olduğu gibi, projelerin uygulama aşamasında ciddi kayıplar yaşayacağı hepimizin malumudur.

9. Bilindiği gibi mülkiyeti Türkiye Kızılay Derneğine ait olan ve kısa bir süre önce iflas eden Kızılay AVM binasının bulunduğu alan, 1930'lu yıllardan itibaren Güvenpark'ın bir parçası olagelmıştır. AVM'deki birçok kiracı esnafın iflas etmesiyle şimdilik geleceği belirsiz olan yapının bulunduğu alanda ABB'nin herhangi bir tasarrufu bulunmasa da Güvenpark ile ilgili böyle bir proje varken kurumsal görüşmelerle alanın geleceğine dair net bir iddiada bulunulabilir. Eğer gerçekten Güvenpark'ın özgün dokusuna döndürülmesi, Ankaralılara kazandırılması konuşulacaksa ilk önce buradan başlanmalıdır. Tarihi Kızılay binasının bulunduğu ve bugün Güvenpark olarak tanımladığımız alanın tamamlayıcısı ve parkın bütünleyicisi niteliğinde olan bu alanın yakın gelecekte nasıl bir işlev kazanması düşünülmektedir?

ABB bu konuda net bir girişimde bulunabilir. Kent merkezine yönelik kapsamlı bir müdahaleden bahsedilecekse bu alan Ankaralılara eskiden olduğu gibi bir yeşil alan olarak kazandırılmalıdır.

Ankaralıların Kızılay kent merkezinde nefes alabilecekleri, yeşil alan ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri tek rekreasyon alanı olmasının ötesinde kamusal-tarihsel anlamının son derece önemli olduğu bir alan olan Güvenpark, titizlikle ele alınmalı ve elbette ki yıpranan, eskiyen kısımları değiştirilmeli, çağa uygun hale getirilmelidir. Ancak tüm bunlar olurken şeffaf ve katılımcı süreçlerin düzgün biçimde işletilmesi, ilgili meslek odalarının bilgilendirilmesi ve sürece dahil edilmesi, uzun erimli politikalarla, üniversitelerden çok daha geniş katılımlarla sürecin işletilmesi gerekmektedir. Tarihsel ve doğal bir sit alanında yapılacak yanlış tek bir müdahalenin yalnızca Ankara özelinde değil aynı zamanda dünya mirası listesine girme potansiyeli bulunan kültür varlıklarına da zarar verebileceği ve geri dönülmez hatalara yol açabileceği akıldan çıkarılmamalıdır. Böylesine önemli bir parkta alanın özgün tarihsel dokusuna, planlama yaklaşımına, mimari özelliklerine vb. entegre şekilde müdahalelerde bulunulmalı, alanla hiçbir ilişki kurmayan yapı öğeleri yer almamalı, başka kurumlarca bu şekilde kullanılmasına da müsaade edilmemeli ve gerekli izinler verilmemelidir.

4. SONUÇ

Rapor kapsamında buraya kadar detaylarıyla aktarmaya çalıştığımız hususların en önemlilerini vurgulamak gerekirse;

- Ankara'nın kentsel gelişim koridorunun kentin güneyinde tanımlandığı Jansen planından, sonraki planlama tarihiyle uzaklaşmış, kentin gelişimi batıya kaydırılmıştır. Bu da Atatürk Bulvarının ve Güvenpark ve yakın çevresinin kamu yapıları tarafından desteklenen güçlü vurgusunun içini boşaltmıştır. Bugün hâlâ birçok kamu kuruluşu ve özel kuruluş yer alsa da Atatürk Bulvarı, kamunun elinden çıkan değerler, taşınan idari binalar, yaşanan yıkımlar ve özelleştirmelerle birlikte önemli kayıplar yaşamıştır. Bu nedenlerle Güvenpark, tarihsel kimliğinden ve kendisini üreten orijinal planlama yaklaşımının özünden de uzaklaşmıştır. Bugün bir hükümet kartiyesinden, Bakanlıklar bölgesinden veya Cumhurbaşkanlığı köşkünden bahsetmek mümkün değildir. İlk planlama yaklaşımına kıyasla bugün, kent merkezinin idari/yönetimsel bir işlev barındırdığını söylemek zordur. Tüm bu sosyo-mekânsal süreçlerden azade bir tartışma yürütmek eksik olacaktır.
- Ulus-Kızılay-Atatürk Bulvarı ve Güvenpark'ta devam eden tüm çalışmalar birlikte ele alındığında şu soruların öncelikle ele alınması ve çeşitli risklerin üzerinde düşünülmesi gerekmektedir:
 - "Koruma altındaki alanlarda devam eden kamusal ve yeşil alan işgalleri nasıl engellenecektir?"
 - "**Ana planlama kararları ve bütüncül politikalar olmaksızın**, kent merkezi güvenli bir yaya kullanımı ağırlıkta olacak biçimde nasıl dönüşecektir? Bir kent merkezini en çok güçlendiren unsurlardan biri olarak toplu taşıma kararları nasıl geliştirilecektir?"
 - "İşlev ve kullanım tartışması olmadan kent merkezine yalnızca kentin peyzaj niteliğini öne çıkaran mekânsal bir düzenleme yapmak anlamlı mıdır?"

Güvenpark özelinde hazırladığımız bu raporda; ele aldığımız ve tartışmaya çalıştığımız tüm hususların, devam eden plan ve projelere ve Ankaramızın doğal, kültürel ve tarihi miras alanlarının korunmasına olumlu katkılar sunmasını temenni ediyoruz.

5.DİPNOTLAR

- 1.Şubemizin 2015 yılında hazırladığı ve güncelliğini büyük oranda koruyan "Mekan:Güvenpark" başlıklı raporuna [bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.
- 2.1928-30 yılları arasında Kızılay binası yapılmadan önce bu alan, Havuzbaşı Parkı ve Havuzbaşı Meydanı olarak bilinir. Şu an Cer Modern'in otoparkında bekçi kulübesinin yanındaki alana konulmuş olan Su Perileri heykeli de ilk olarak buraya konulmuştur. Bu alanda o dönem bulunan konser çadırında akşam konserleri verildiği bilinmektedir.
- 3.Dolmuş duraklarının Güvenpark'ta yer almasının, 1977-1980 yılları arasında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı olarak görev yapan Ali Dinçer zamanında başladığı ve bugünlere kadar devam ettiği bilinmektedir.
- 4.1987 yılında Güvenpark'a otopark yapılmasıyla ilgili bir proje yine gündeme gelmiş ve toplumsal tepkilerden dolayı proje geri çekilmiştir. Gökçek döneminde (2012 yılı) gündeme gelen ve aynı yıl Koruma Bölge Kurulunun reddettiği çılgın projelerden biri de Güvenpark'a yapılması planlanan dönme dolap projesidir.
- 5.Yapının, 18 Mayıs 2024 tarihinde sökümü yapılmıştır. Sökümün yapılma sebebinin, devam eden kentsel tasarım projesi olduğu düşünülmektedir.
- 6.Güvenpark'a ilişkin hazırlanan kentsel tasarım projesi yalnızca bu döneme özgü değildir. Bu zamana kadar farklı tarihlerde ve farklı kapsamlarda birçok kentsel tasarım projesi gündeme gelmiştir. Bunlardan biri 2005 yılına aittir. Gönül Tankut hocamızın Koruma Bölge Kurulu başkanı olduğu bu dönemde Kurul, birçok öneriye ek olarak Güvenpark'a ilişkin önerilen kentsel tasarım projesinin Kızılay kent merkezi ölçeğinde değerlendirilmesi önerisinde bulunmuştur. Bu öneri, bugün de güncelliğini korumaktadır.
- 7.Siyah paravanlar, önce parkın iç kısmındaki alanı çevrelemek için konulmuş, Haziran ayının başında ise anıt heykel ve etrafını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Temmuz ayında bariyerler, Atatürk ve Gazi Mustafa Kemal Bulvarı üzerinde bulunan kaldırımları da kapsayacak şekilde genişletilmiş ve yayaların güvenli geçişlerini sağlayacak ek tedbirler alınmamıştır. Bu nedenle Güvenpark ve çevresinde önemli bir yaya güvenliği sorunundan bahsetmek mümkündür.
- 8.Düzenleme sonrası, Abdi İpekçi Parkı'nın eskiden kamu kullanımına açık olan bir kısmı, etrafı çitlenerek Ankara Valiliğine tahsis edilmiştir.
- 9.Şubemiz 16/05/2024 tarihinde hem ABB'ye hem de Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden resmi bir yazıyla bilgi talebinde bulunmuştur. ABB'ye proje detayları ve varsa Kurul kararlarını paylaşmaları istenmiştir. Tarafımıza iletilen cevapta ABB, "Atatürk Bulvarı Sıhhiye-TBMM Arası Cephe İyileştirme ve Kentsel Tasarım Projesi Hizmet Alım İşİ" kapsamında Atatürk Bulvarı Cephe Düzenlenmesi, Atatürk Bulvarı kentsel tasarım düzenlemeleri, Zafer Meydanı ile Zafer Parkı için müdahale araçlarının belirlenmesi ve Güvenpark için kentsel tasarım kapsamında peyzaj düzenlemesi hedeflendiğini, Güvenpark kentsel tasarım projesiyle Atatürk Bulvarı ve Gazi Mustafa Kemal Bulvarı ile ilişki ağını güçlendiren ve yaya hareketliliğini ön planda tutan düzenlemelerin amaçlandığını, söz konusu projelerin Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 10.11.2022 tarih ve 3079 sayı ile ve Ankara Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunca 05.12.2022 tarih ve 466 sayı ile onaylandığını, projelerin ise ilerleyen süreçte yapılacak toplantılarda paylaşılacağını" belirtmiştir.
10. <https://www.anadolugazete.com.tr/ankara/ankaranin-aturk-bulvari-unesco-yolunda-159122h.htm>
- 11.ABB Kültür ve Tabiat Varlıkları Dairesi Başkanlığı bünyesinde 2021 yılında kurulan "UNESCO Komisyonu" tarafından 2023 yılının Ekim ayında yayımlanan "Ankara'nın Dünya Mirası: UNESCO Dünya Miras Alanları" adlı yayında Atatürk Bulvarı'nın dünya mirası listesinde değerlendirilmesine yönelik önerinin yer aldığı görülmektedir. Bulvarın, Ankara'nın başkent kimliğini oluşturan ve üzerindeki tarihi yapılarla birlikte bu anlamını güçlendiren protokol yolu olması, aynı yayında vurgulanan bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır. UNESCO'nun dünya mirası listesine giren Brezilya'ya benzer şekilde cumhuriyet Ankarasının sembolü olan Atatürk Bulvarı'nın da bu listeye girebileceği tartışılmaktadır. Bunun, uzun erimde Bulvarın ve Bulvar boyunca konumlanmış tarihi yapıların korunması için de önemli bir adım olacağı belirtilmiştir. Ancak Ulus ve Güvenpark gibi çok önemli iki merkezine ait koruma amaçlı imar planından yoksun olan bir başkent, UNESCO tarafından hangi kriterlere göre değerlendirileceği endişe konusudur.
- 12.Çünkü bu alanda dolmuşlar bulunmaktadır. Sayın Ödemiş'in verdiği bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla dolmuşlar bütünüyle kaldırıl(ma)mamaktadır. Bu, yıllardan beridir yerel yönetimlerle esnaf arasında kurulan ilişkilerle doğrudan ilgilidir. Özellikle bazı dolmuş esnafının kurduğu birtakım mafyatik bağlantılar üzerinden belediyelere gözdağı verdiği ve çıkar çatışması oluşturduğu bilinen bir gerçektir.

6. KAYNAKÇA

- Elaskan, S. (2022). Güvenpark'ın Katılımcı Korunmasına Bir Zemin Olarak Paydaşların Atadığı Değerlerin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Kültürel Mirası Koruma Anabilim Dalı (Açık kaynaklı sitelerden alınan birkaç görsel hariç raporda kaynak gösterilmeden kullanılan tüm görsellerde Elaskan'ın tez çalışmasından faydalanılmıştır.)
- Tümer Ergün, E. (2020). Kentsel Kamusal Alanların Dayanıklılığı Üzerine Bir Araştırma: Güvenpark Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Şehir Planlama Anabilim Dalı
- Yılmaz A. (2020). Kentsel Parkların Kamusalıklarının Zaman İçinde Değişimi Güvenpark Örneği, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

TMMOB
Şehir Plancıları Odası
Ankara Şubesi